

... av avviket som drer seg

limsk land med en muslimsk omver-

frivillige fra islamske nasjoner. Hittil

overgå alle forventninger.

Var Churchill en lysende fiasko?

KJELL HANSSEN

Kommentatoren er kronikkredaktør i Aftenposten.

Hva hvis Churchill ikke hadde avslått Hitlers fredstilbud i juli 1940? Kunne han ha holdt fast på Imperiet, spart hundretusener av briters liv, og bevart England på den økonomiske verdenstoppen istedenfor som Europas syke mann?

Denne debatten raser nå i britiske avisspalter. Meldte Churchill Storbritannia ut av fremtiden ved å insistere på total militær seier over Tyskland?

Tidligere forsvarsminister Alan Clark mener at svaret er ja. Andre er mindre sikre, men tror seieren kunne ha latt seg få med tid og tålmodighet,

ikke nødvendigvis med blod. Tross alt, sier de, har Sovjet og og kommunismen kollapset nesten uten at et skudd har vært løsnet. Hvorfor lot man ikke tidens tann få tære også på Hitler-Tyskland og nazismen?

Atter andre, som historikeren John Charmley nettopp nå, nøyer seg med å måle resultatene mot innsatsen: Hvor ble det av garantien for Polens uavhengighet, som England gikk til krig for? Hvilken frihet fikk de landene som forsvant bak jernteppet i flere generasjoner? Og var Churchill selv istand til å gjenkjenne sitt eget fedreland da det kom ut av krigen; utbombet og annenrangs? Hvordan har man like siden 1945 kunnet feire hans groteske fiasko som en lysende suksess?

Spørsmålene kan ikke uten videre

avvises, og i dag er det ikke lenger bare gammelnazister som fører sin tapte krig videre med dem. Men derfor er man ikke nødvendigvis kommet sannheten noe nærmere. Og det av tre grunner:

Den første kan Norge, som var okkupert, si noe om. Fem år var en lang tid. Tredve eller førti år – før regimet raste sammen av seg selv – ville ha vært en hel generasjon uten frihet. Forskjellen ville ikke bare ha ligget i antall år, men i hvordan de ble opplevet. Hva når et folk må oppgi håpet fordi det ikke lenger kan regne med at noen, noengang, vil komme det til unnsetning?

Den andre grunnen er denne: En fredsavtale i 1940 ville ikke ha vært et punktum for krigen, men et komma.

Et aggressivt, totalitært regime som det tredje rike lar seg ikke stanse av sine egne avtaler. Churchill ville i høyden ha kjøpt seg en utsettelse, ikke en fred – akkurat som Chamberlain i München. Han ville (for å bruke Duff Coopers ord) hatt valget mellom krig og vanære; ha valgt vanæren, og fått krigen.

Der finner man den tredje og viktigste grunnen til at de som nå reviderer Churchills rolle tar feil: De overser simpelthen at det kommer tider da en nasjon må handle slik at den etterpå kan leve med seg selv. Denne enkle, praktiske overveielser er også blitt kalt meningen med det hele. Og i det ligger Churchills grensesprengende betydning, at han visste om den.

ANDREAS NORLAND
Sjefredaktør

ANNE LISE GJETVIK
Nyhetsredaktør

KJELL HARBERG
Redaktør

RAGNVALD NÆRØ
Redaktør

KAARE FRYDENBERG
Adm. direktør

103706